

Universul Literar

— PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei. —

O dramă în aer.

Balonul sferic „Genève” participând la concursul „Gordon Benett” este isbit de trăsnet și avsârlit în flăcări pe pământ. Cei doi piloți au fost uciși în cădere.

Un teatru „Agatha Bârsescu“

de LEON I. N. ILIESCU

Revenirea în țară a d-nei Agatha Bârsescu a luat, după cum era și firesc, proporțiile unui eveniment artistic național. Plecată cu amărăciune în suflet acum 12 ani, marea noastră tragediană ne-a purtat gloria artei peste Ocean, și cu mândria specifică artiștilor de rasă, a făcut cea mai frumoasă propagandă românească pe unde a trecut.

Cine-ar fi crezut acum patru decenii, când Velescu îi contesta talentul, iar marele Iulian n'o lua în serios în Azurina din *Fata aerului*—feeria de debut a fiicei colonelului Bârsescu — că micuța copilă, cu fire prea serioasă pentru vârsta ei de atunci, va ajunge celebritatea mondială de azi?

Bătrânii cari au văzut-o jucând pe atunci, ca și cei ce o priveau dintre culise, ne povestesc că ochii Agathe scânteiau de visuri și nădejdi când cu o încredere vrednică de geniul ei artistic, își profetiza viitorul, nepăsătoare și demnă în fața ironiilor.

Și s'a plinit profesia micii Azurine de atunci, în care se refrâneau par'că liniile sigure și definitive ale marei Agatha de azi, dovedind că maestrul de pe vremuri ai teatrului nu-și cunoșteau discipolii prea mult.

Nu tot astfel s'a întâmplat și cu acel director de Conservator care susținea *en maître* că marele tenor Dimitrescu, mort în condițiuni tragice la Londra, n'are voce și n'are talent? Aceste amintiri, ce le aflui și eu de la alții mai bătrâni de cât mine, nu cred să nu-i facă plăcere marei noastre Agatha, care poate să spună acum că a purtat coroana de spini a celor aleși.

Am revăzut-o după 12 ani și m'am simțit răpit de atmosfera puternică, de fluiditatea învăluitoare a spiritelor superioare. M'a întristat atunci, când îmi vorbea de dorul unui frate pierdut, *nerecunoștința* contemporanilor săi și am înțeles mai limpede pe Sapho, în accentele de durere din filozofia nerecunoștinței.

După moartea mari Sarah, Agatha Bârsescu — celebritate mondială, care stăpânește cu o egală putere graiul englez și german în tragedie — pare creată din aceeași substanță ca Eleonora Duse și Suzane Desprès.

Dar vrea să sboare iarăși peste Ocean...

Acolo la New-York are teatru unde joacă în englezește și nemțește românce admirate de atâtea neamuri, după cum are și un Conservator al ei.

Și totuși, Agatha Bârsescu ar trebui să rămână printre noi, să-și petreacă restul vieții în patria ei. Talentul său încă puternic ar avea o no-

bilă chemare printre români mai ales că tragedia antică, izvor de noblețe și idealism, ne-ar mai smulge sufletele din materialismul groaznic de azi.

Apostolatul artistic de pe catedra Conservatorului, propagandă românească prin literatură și artă scenică, teatrul ei — un teatru „Agatha Bârsescu”, după cum la Paris există un teatru „Sarah Bernhardt”, — toate acestea ar fi forma cea mai estetică a recunoștinței noastre.

Da, acest teatru se va înălța cu siguranță dacă solidaritatea noastră o va voi, dacă sufletele noastre se vor mobiliza în acest scop. Inițiativa particulară sprijinită de stat, de bănci, de artiști, fiecare cu dinarul său, cei mai săraci cu vorba, cei mai bogați cu fapta, iaruniși cu vorba și cu fapta, cu toții la olaltă, vom putea face operă românească — un teatru al ei, al nostru, al tuturor.

Superbă pildă pentru viitorime! Mareș edificiu, înălțat de avântul și conștiința artistică a cetățenilor români!

Acest templu s'ar face cu colaborarea tuturor — scriitori, poeți, pictori, decoratori, sculptori cari ar împodobi monumentul cu creațiunile lor; financiar, industriași, comercianți, ar-

hitecți — cari ar contribui cu resurse și planurile lor.

Va fi prilej de emulație și nu de invidie nedreaptă pentru ceilalți artiști, dar mai ales pentru tinerime, care va pricepe că nici odată străduințele superioare nu sunt cetății pe nisip.

Cine va lua însă inițiativa?

Marea noastră tragediană pleacă de acum în turneu. O vor cunoaște și înțelege toate ținuturile românești, căci doar a spus-o:

— „Sunt a voastră, faceți cu mine ce vreți”.

A spus-o în seara când publicul a răsplătit-o cu aplauze și flori, fără să știe că, dacă a fost admirată în *Sapho*, va fi neîntrecută în *Medeea*.

O veste bună admiratorilor ei: după înapoierea din turneu va juca în *Femeea Mărei* de Ibsen, cum și în *Floarea Pasiunii* din repertoriul teatrului spaniol.

Sunt puternice creațiunile, în care publicul nostru n'a văzut-o până acum, dar care, în străinătatea îndepărtată, au răslățat-o în aplauze și flori.

Acestea, ca și celelalte, vor desminți pe cei ce mai cred că marea tragediană nu mai e în avântul tinereții. Ea singură a spus-o:

— „Eu nu îmbătrânesc și n'am să mor nici odată” A înțeles să vorbească de *spiritul ei* și nici decum de temnița în care stă prizonier.

Văzute și auzite

Obiceiul pământului

Prietenul mă întrerupse:

— Rău faci că te superi. În definitiv omul n'a vrut să te insulte. El știa că așa e obiceiul și i-o fi fost teamă să nu te jicnească dacă nu te onorează cu un bacșiș. Să-ți spui ce mi s'a întâmplat mie.

„În 1913 eram în consiliul comunal. Primarul mă însărcinase să inventariez toate imobilele expropriate, — fiindcă unii din proprietari, după ce încasau despăgubirile, plecau cu ferestre, uși, tînicheaua de pe casă, gard, etc., — și luase dispoziții ca nici o expropriere să nu fie achitată pînă când nu voi certifica eu că toate sînt la locul lor. Pentru această osteneală, primeam în zilele de lucru o diurnă de 20 lei, din care plăteam cursele mari ale birjarilor, mai toate expropriările fiind la periferie, unde municipalitatea precedentă binevoise să arunce pe gârlă fondurile comunale.

„Unii expropriați, după ce vizitam imobilul și le încredințam inventarul semnat, spre a putea încasa suma datorită, zâmbeau mulțumiți și, la despărțire, căutau să-mi lase în palmă niște hârtii...

„— Ce-i asta?

„— Pentru osteneala dv.

„— Eu sînt plătit de Primărie.

„— Ce-are a face! nu strică!

„Imi venea să-i reped. Dar mă liniștea repede motivarea lor: „Dacă ai ști cât am dat pînă acum!... Credeam că și dv. sunteți din aceia... Obiceiul pământului!...”

Prietenul se opri a clipă, apoi continuă:

— Mentalitatea aceasta, că totul e de vânzare, merge departe. În apariția comice, unele manifestări ale ei sînt cu adevărat denădăduitoare. În ziua când am depus jurămîntul de secretar general de minister, mi s'a prezentat un vecin. După tradițiunile firitisele, el îmi spuse:

„— E rost de făcut o afacere

„— Anume?

„— În curte, am un șoproan. L-am închiriat pentru două automobile. Șoferii ar vrea să aibă telefon, ca să corespundă cu mușterii. N'au reușit pînă acum să-l obție. Dacă intervii la Poștă, ca să le dea avem zece mii de lei: îi împărțim amîndoi!

„Seninătatea vorbitorului mă dezarmă. Fusei incapabil să mă supăr. Dar încercai să-l conving că unii funcționar superior care se dedă la asemenea afaceri, nu-i rămâne de cât sau să intre în pușcărie, sau să se spînzure.

„Omul a rămas uimit de aceste demonstrații. Nimic nu i se părea mai natural ca propunerea sa și nimic mai stupid ca refuzul meu. Plecă nemulțumit și compătîmîndu-mă:

„— Dacă nu cunoști obiceiul pământului, n'o să faci nicio treabă șefule !”

Don José

Boii țaranului

— Anecdote —

Un țaran, trecând cu carul,
Mai deunăzi, prin Lipscani,
Intr'o groapă-a primăriei
Se'nglodară-ai lui juncani.

Necăjit, rumâni'ncepe
Să înjure, să dea'n boi
Ca să-i scoată caru-afară
Cât mai iute din noroi.

Negustori, când văd asta,
Es cu toți din prăvălii
Și se pun pe el cu gura.
Unaș'una, să te fii !

Strigă tare : „Nu țî-e milă !”
Foarte aspru-l dojenesc :
Cum se poate să dea astfel
In acei care-l hrănesc !

Pentru vitele-i țaranul
Văzând p'altii prinși de dor,
Scărpinându-se la ceașă,
Astfel zise gânditor :

— „Hei drăcie ca și asta !
„Uite mă, ce nu gîndești :
„Boii mei, cum vîd, au neamuri
„Pe aici prin București !”

N. Ține

Tandăra nu pică departe de tul-
pînă.

O mistificare literară ?

— O destăinuire în chestia romanului lui Pierre Loti : „Les Désenchantées” —

Intr'o revistă pariziană, o doamnă, înarmată cu mai multe documente (note, scrisori, etc.) în aparență autentice pretinde că una din cele mai interesante opere ale lui Pierre Loti : „Les Désenchantées”, n'ar fi de cât o mistificare literară. Doamna în chestiune susține că multe pagini din citatul roman n'ar fi fost scrise de Loti, darcă celebrul scriitor francez—al cărui mormânt abia s'a închis acum câteva luni — a căzut victima unor mistificatori, care au abuzat de încrederea sa, în numele unui principiu și a unei cauze umanitare, determinându-l să semneze o operă cu caracter de pledoarie. De știe că în „Les Désenchantées”. Pierre Loti a luat apărarea femeilor musulmane. Autoarea acelui articol susține că eroinele din romanul semnat de Loti, trăesc și azi, dar n'au avut caracteristica ce li s'a atribuit în acea lucrare.

R. S.

UN MARE SATIRIC ȘI SCRITOR RUS

M. E. Salticov-Șcedrin

— Cu prilejul reeditării unui volum de Povești ale sale în românește —

In editura Cărții Românești, Biblioteca Minerva No. 135 a reapărut volumul de Povești al scriitorului rus Salticov-Șcedrin în traducerea subsemnatului. Zic reapărut, pentru că traducerea Poveștilor lui Șcedrin a apărut și acum câți-va ani în urmă în aceeași editură și reapariția lor într'o nouă ediție dovedește că Poveștile lui s'au cetit. Și totuși nu știu să fi văzut o altă traducere în românește a altor lucrări a lui Șcedrin, după cum nu știu dacă s'a mai scris cândva în românește despre el. Și despre Șcedrin s'ar putea scrie și din Șcedrin s'ar putea traduce multe lucrări ale lui în românește după cum sunt traduse în franțuzește și în germana,

care guvernau ca în Turkestanul de curând cucerit de ruși, tori Prostești, Iudești — de la numele trădătorului Iuda, toată acea lume de mari și mici stăpâni de o zi sunt și astăzi de actualitate, căci toată evoluția societății rusești n'a făcut de cât să substituie nume, dar personagiile au rămas aceleași. Și toată această lume de tîpuri ar trebui arătată ca să se vadă prin ce timpuri și moravuri a trecut Rusia și deci și Basarabia noastră de azi care a trăit acelaș regim de asuprire, jaf și samavolnicie pentru ca să poată înțelege și atmosfera de astăzi a acestei provincii, care trăește sub aceeași Tașkenti, Prostești și Iudești, de tristă memorie a lui Șcedrin, dar

M. E. SALTICOV ȘCEDRIN marele scriitor și satiric rus, cu prilejul reeditării „Poveștilor” lui în românește

Căci, dacă multe din scrierile lui au perdit farmecul actualității, de oare-ce ele au fost scrise cu scopul de a lovi în moravurile epocii în care a trăit, multe din operele lui cu caracter general, sunt și astăzi de actualitate și pot fi cetite cu folos. Cea ce l'ar face pe Salticov-Șcedrin interesant la noi astăzi, este și descrierea vieții administrative, politice și sociale rusești, a timpului în care a trăit el și care s'a mai continuat și până în ajunul revoluției rusești. Toți pompaduri — cum îi numea el pe funcționari mari ruși, toți Tașkenti, cum le zicea el la acei administratori

crescuți la școala timpurilor lui reale.

Dacă Șcedrin a fost un satiric și un crud biciuitor al celor cari aveau puterea, el a fost și un prieten al popoului de jos, al țărânilor rusești. Și poate că ar fi util să ses traducă unele din acele povestiri ale lui din viața țărănească ruscă, pentru că ar influența pe mulți dela noi de a studia și iubi și ei la rândul lor pătura aceea de viitor a României de mâine. Navelele lui Arinuşka, Bătrânul, Povești nevinovate, merită să fie traduse, căci în nici unele din altele nu este cuprinsă mai bine afirmarea lui Șcedrin că el „iubește adânc poporul

„sau și cu respect privește la puterile proaspete și cinstite care mișcă mulțimea pentru el”.

Deși rău și dușman al lumii mijlocii a burgheziei fătarnice, lacome de câștig, lipsită de orice entuziasm pentru frumos, el în ultimii ani al vieții lui are și pentru această lume sentimente de bunătate și ertare. În „*Mărunțișurile vieții*” o serie de povestiri foarte atrăgătoare el începe să priceapă tragicul vieții acestei lumi, pricepe toată însemnătatea „*mărunțișurilor*” cu care societatea această burgheză știe să strice viața oamenilor, iar în povestile lui, din care am tradus câte-va, el devine satiricul vieții generale a omenirii și cu aceasta intră în *Panteonul* literaturii obștești.

Figură frumoasă, caracter, el face parte din pleiada nu numai de scriitori mari dar de *oameni* mari ai Rusiei. De și scoboritor dintr-o familie

de nobili, de și ajuns până la treptele de vice-gubernator, el pentru scrierile lui satirice, pierde toată situația socială și rămâne un simplu publicist, funcțiune socială așa de puțin cinstită sub împărăția țarilor.

O caracteristică a autorului este și faptul că în mai toate lucrările lui lipsește nota sentimentală a iubirii. Sentimentul acesta atât de profund, care este motorul tuturor acțiunilor mari în omenire ar părea că este străin de el și numai după moartea lui s'a găsit câte-va pagini, pe care le traducem mai departe și care dovedesc că Șcedrin nu fusese străin de acest sentiment, dar că viața cu nevoile ei, cu durerile și nedreptățile ei îi impunea să și păstreze în taină sentimentele acelea pe care le credea nepotrivite să le descrie, când omenirea avea atâtea rele, mai presus de toate de îndurat.

Dr. I. Dascalu

Cercetările științifice în chestiunile spiritualiste și metapsihice

— Ce este spiritismul și ectoplasma? —

I.

Ce este spiritismul?

O credință a unora în existența spiritelor, adică a sufletelor dezincarnate ale morților, care își fac apariția în lumea fizică prin mijloace variate. De obicei, aceste așa zise „spirite” intervin în viața muritorilor, prin mijlocul unui *medium*, care are misiunea și facultatea să favorizeze întâlnirile între sufletele dezincarnate ale morților și unii oameni vianți.

În ședințele organizate de „spiritiști” se angajează conversațiuni între persoanele prezente și spiritele invocate.

Cu toate experiențele făcute în ultimele decenii, de către faimoșii spiritiști, care au vrut să dovedească caracterul științific al comerțului lor cu sufletele scăpate de materia cărnosă, prin moarte, nu încapă nici o îndoială, că toată problema spiritismului se reduce, fie la șarlatanie, fie la o iluziune a sentimentului, la o credință. S'a invocat, ca o autoritate, în materie de spiritism, lucrarea mult regretatului B. P. Hașdeu: „*Sic cogito*”, precum și unele experiențe făcute de personalități din Anglia, Franța, Germania, Statele-Unite, etc. S'a spus: oare B. P. Hașdeu n'a posedat spiritul științific? Oare ilustrul scriitor român n'a știut el că nimic nu are dreptul de încetățenire în știință, dacă n'a suferit cu succes dovedit, experiența?

În Franța, oameni respectabili, ca Richet, Leon Denis, Gabriel Delanne, etc., nu cunosc și ei datele problemelor de ordin științific?

În cazul acesta, pentru ce au admis ei ca valabilă, teoria spiritismului, ba chiar au privit cu seriozitate concluzia echivocă a unor ședințe de spiritism? Răspunsul la aceste întrebări e în funcție tot de sentimentele personale și deci de unele împrejurări, care au împins pe câțiva savanți în brațelor așezător științe oculte. Să luăm cazul lui B. P. Hașdeu.

Autorul lui „*Sic Cogito*” n'a fost adeptul spiritismului până la moartea fiicei sale, Iulia. Iată un fapt, care merită să fie reținut. Odată Iulia moartă, Hașdeu, copleșit de durere, a avut o criză nervoasă, în timpul căreia a manifestat voința de a se sinucide.

La Hașdeu ideea sinuciderii ajunsese o adevărată obsesivă de ordin patologic, căci el o pune în legătură cu restabilirea relațiilor, întrerupte brutal prin moarte, cu fiica sa.

Un prieten al lui Hașdeu, a răsturnat datele obsesiei și a atras atențiunea tatălui îndurerat și bolnav, că restabilirea relațiilor cu Iulia, se poate obține „pe calea spirituală” și de aceea e absurd actul sinuciderii,

Argumentul prietenului lui Hașdeu a fost cam astfel formulat:

„Vrei să mori, ca în modul acesta să te întâlnești, într'un mod necunoscut, cu fiica ta. Încearcă să invoci spiritul Iuliei, prin metodele cunoscute și vei putea restabili relațiile spirituale cu dânsa, rămânând în viață. Tu însuși te vei putea convinge de existența spiritelor”.

Bineînțeles în starea sufletească specială în care se găsea Hașdeu, în acea epocă, argumentul de mai sus a fost hotărâtor și dala el a purces tot ceea ce se cuprinde în „*Sic Cogito*”.

Sub imperiul unei obsesii s'a angajat apoi „conversațiuni” cu spiritele, care în realitate n'au putut fi decât rezultatul direct și imediat al obsesiei.

Într-o comunicare făcută într-o ședință a Academiei Române, ca și în mai multe conferințe, marșale nostru savant, d. prof. dr. Marincescu, ocupându-se de așa zisele științe oculte, a demonstrat mecanismul acestor stări speciale sufletești, care conduc pe unii la practica spiritismului.

A intervenit apoi metapsihica cu faimoasa ectoplasma. Marele Richet a publicat acum câțiva ani un interesant tratat de metapsihică, care a făcut mult șarmot în lumea științifică și a adus apă la moara spiritistilor cu toate că ectoplasma n'are o relație directă cu spiritualismul, ci cu materialismul.

În numărul viitor mă voi ocupa de problema ectoplasmei, în legătură cu cercetările științifice.

Romulus Seljanu

Moartea ciocârliei

*De un vis sublim călăuzită
Spre cer s'avântă ciocârlia
Și 'n imnuri sfânt toată câmpia;
Pădurea toată e trezită...*

*Mai sus, mai sus! Dar deodată
Se curmă dulcea ei cântare:
Svârșind-o ca pe-o frunză 'n mărge
Furtuna... urlă întăritată...
Și-o clipă 'i tristă atunci câmpia*

*În ziua lunii lui April —
Când moare-al ei iubit copil....
Zeița și-a împlinit solia!*

S. Hortopan

GRIJA EI...

În neorânduiala din cameră, ea a leargă de colo până colo, așezând lucrurile în cufere.

— Ai luat tot?

— Da, am eu grijă.

— Să nu uiți aparatul fotografic.

Cum, să-l uit, se poate?

— Dar coșul lui Nero?

— Da, da!

Lucrurile cât de mititale se îngără mădesc unele peste altele, se rostogolesc prin colțișoarele cufărului, cătându-și par'că un loc, unde să stea mai bine în timpul călătoriei.

Butoni, încheietoarea de ghețe, ace, mosoare, toate se grăbesc să și ia locul într-o cutiuță prea mică pentru ele. Capacul le acoperă înghesurindu-le unele într'altele.

Ea și el s'au suit în tren. Au pus cufărașul, geamantanele pe plasă, au lăsat perdelele, ca să nu-i înfierbântă soarele, apoi liniștiți s'au așezat fiecare.

Trenul pleacă. Începe examinarea tovarășilor de drum, bine înțeles asta se face în mod discret.

— Ce plictiseală cu drumurile astea lungi, spuse ea ca să rupă tăcerea.

— Munda, mormăi el, fără să ridice ochii de pe jurnal.

Ea se plictisește din ce în ce mai mult. Dă puțin perdeaua la o parte și privește peisajul, ce se desfășură în fuga trenului. Își oprește o clipă privirea în gol, pare că se gândește la ceva apoi, zise ca pentru sine:

— Am uitat binoclul.

Cu atât mai bine; va privi viața cu ochiul liber și și va vedea și nevoile în mărimea lor naturală. Da, dar gândul se învârtește mereu în jurul binocluului. Unde l'a lăsat oare?

— Da, l'am uitat în trăsură. De câte ori nu te se întâmplă să cumperi ceva și venind acasă, să nu știi unde ai lăsat obiectul cumpărat.

Într-o dimineață rătăceam pe străzi, gândindu-mă, la miile de obiecte, ce se uita prin tramvaie, trăsuri, sau automobile și pe cari nu le mai găsești niciodată. Deodată începu să plouă. N'aveam umbrelă, fiind că o perdusem în tramvai. Un domn bătrân văzându-mă mergând prin ploaie, îmi oferă adăpost sub umbrela lui.

Incântată, îl privii și... doamne, umbrela mea:

— Cum la d-ta era umbrela mea? Puterai să-mi spui mai de mult, nu să mă faci să umblu după ea de două săptămâni.

Dar binoclul, cine îl va da din trăsură?

— Ce ziceai de binoclu? întreă el deodată.

— Nimic, dar... era bine să-l fi avut acum, îmi trecea vremea mai repede, privind peisajul.

— Dar unde l'ai pus?

— Îmi pare că l'am uitat în trăsură.

— Și cu toate astea, tu erai aceea care spuneai că ai grijă de toate.

Probabil că și lui i s'a întâmplat să-și uite, dacă nu un lucru de preț, măcar bastonul pe undeva, de vreme ce discuția s'a încheiat aci.

Adina Bratu

Nu mi' de-odată, ci mi-e de nadă.

Răsfoind cărți vechi

Epitete batjocoritoare turcești

Abatele Italian Dominique Sestini în cursul unei călătorii pe care a întreprins-o prin anul 1778 în Turcia a avut curiositatea să colecționeze într-o serie de scrisori adresate unui amic, toate epitetele de batjocură pe care Turcii, pe atunci încă în strălucirea lor orgolioasă, le dedeau streinilor.

Evreilor li se zicea *Cifud*, nume derivat prin alterare din *Jahud* care însemnază, propriu zis, evreu.

Persanii erau numiți *Kizil-bacșă* adică oameni cu capul roșu. Iatr'adevăr persanii purtau un fel de feș roșu.

Armenilor li se zicea în batjocură *Bogh-gi* sau oameni care scot latrinele. Turcii spuneau că în vremurile trecute, armenii refugiați de bejenie la Constantinopol, nu se ocupau cu altceva, cin cauza mizeriei, lucru ce pe urmă, îl considerau ca o înjosire, când vremurile de restriște încetaseră.

Pe Georgieni, Turcii îi porecleau *Beit-gi* adică mâncătorii de păduchi, fiind că aceștia, plini de aceste insecte, nu le putea omori noaptea de cât cu dinții.

Tătarii și Sciții erau insultați cu epitetul de mâncători de cadavre pentru că ei mâncau, într'adevăr, cai morți.

Indienii misionari și predicatori erau numiți *Dilingi* adică cerșetori, *Yagabonzi*; Arabii au fost porecliți *Siccian-Yeigi* adică mâncători de șoareci, sau *Akyfiz* smintiți, oameni fără judecată.

Grecilor le păstrase Turcii un epitet grosolan, *Boinuz-fiz-Coyum* adică țapi caștrați, din pricina ușurinței cu care i-au învins totdeauna în războaie.

Moldovenilor le ziceau *Bogdanî nădan* adică neomenoși, iar pe Sârbi și Bulgari îi porecleau *Haihud* adică pungăși.

Bozniciilor le ziceau *Potur* sau asasinii de drumul mare.

Rușii erau *Rusimen-kius* adică Rus, inimă rea.

Pe Polonezi Turcii îi numeau *Fudul Ghiaur*, adică necredincios mândru și arogant.

Pe Francezi, *Ainegi* adică șireți și mincinoși.

Spaniolilor le ziceau *Tembel* adică leneși.

În fine în general, toți streinii erau batjocorți și umiliți pe cât posibil, fiind porecliți *Ghiaour* adică necredincioși.

Gilly

se suise acum pe tron, îl respecta îndeajuns dar își luase alt poet favorit și șeful Renașterii franceze se retrase atunci și dela curte. Cugetând mereu, versificând fără încetare și plângând moartea amicilor săi, Ronsard muri pe la mijlocul lui Decembrie 1585, când făcea tocmai corecturile unei prea frumoase colecții de sonete.

A fost înmormântat cu o pompă deosebită, s'au rostit discursuri în toate orașele unde a fost cunoscut și iubit, dar gloria aceasta n'a ținut decât cincisprezece ani căci după acest timp un gentilom din provincie anume Malherbes dă la iveală o sumedenie de critici aspre, polemici și ironii asupra operii „poetului Renașterii” prin care îi neagă și-i dă-rână orice urmă de valoare literară. Spusele acestui Malherbes, el însuși un foarte bun poet și îndrumător artistic au fost luate cu sfințenie în seamă de toți criticii și istoricii literari, chiar și de marele Boileau, până în prima jumătate a secolului trecut.

După elogiile aduse de Sainte-Beuve toți se interesa de operele lui Ronsard și, urmând pilda generală, Alexandri, care în timpul a-cela era student la Paris și un înfocat naționalist, dădu peste următoarele versuri: *)

Plin de entuziasm făcu cunoscută Franții intelectuale vădită origină română a străbunului lui Ronsard. La aceasta îi fu mult de folos și o baladă populară găsită în Dolj în care se povestea de un oarecare boer oltean, Banul Mărăcine, care plecând în ajutorul regelui Franței nu s'a mai întors și și-a căpătat titlul de Marchizul de Ronsard (*ronce* = trandafir sălbatec, măcieș, mărăcine) baladă care potrivit în versurile artistice ale lui Alexandri sfârșea cu:

— „Ține spada mea în dar
Brav marchize de Ronsard!”

Explicarea poetului a prins și până mai acum vre-o cincisprezece ani nu s'a încumetat nimeni să facă altă cercetare serioasă în privința aceasta din pricina lipsei de dovezi istorice contemporane. Așa, fantezii și inspirații literare n'au lipsit și chiar în 1906 d. R. de Ceresnes a scris în franțuzește un roman unde un membru al familiei Baldovin de Flandra stabilindu-se în Oltenia ia nume românesc iar peste mult timp un strănepot al său apucă drumul Franței în ajutorul regelui de Valois.

Versiunea aceasta a părut tuturor foarte puțin probabilă din punct de vedere istoric.

Deasemenea în 1914 d. I. Dumitrescu a ținut la Ateneu o conferință în care admitea origina lui Ronsard ca fiind bărlădeană deoarece stema familiei, un grup de trei pești, se găsește și în așa numita „republică bărlădeană” din veacul al patrusprezecelea. În ce privește explicarea cuvântului Ronsard, conferințiarul l'a despărțit în „Ros” și „hard” ceea ce ar însemna „cal hute”. Cuvintele acestea nu se făceau însă în nici un dialect al timpului și deci ipoteza e greșită.

În 1915 apare însă un studiu datorit d-lui Alexandru Reanșiră, care a rezolvit problema dintr'un alt punct de vedere și a cărui argumentare o vom încerca mai jos.

După modelul nobililor francezi cari își luau numele dela vre-o moșie sau vre-un castel strămoșesc, marchizul de Ronsard își va fi alcătuit numele dela vreo localitate oarecare. Încă dela început derivarea lui „Ronsard” dela „ronce” pare neverosimilă prin faptul că „c” în limba franceză nu se poate transforma în „s”, cu toate că au același sunet, și iarși altă derivare dela rădăcina „ron” nu există în dicționarul francez cel mai complet.

1)...Or, quant à mon ancesqtre, il a tiré sa race
D'ou le glacé Danube est voisin
de la Thrace.
Plus bas que la Hongrie, en une
froide part
Est un seigneur nommé le marquis
de Ronsard...
(Élégie XX, A Rémy Belleau)

...În ce privește pe străbunul meu,
el își trage neamul
De acolo unde Dunărea este vecina
Thraciei
Mai jos de Ungaria, într'un rece ținut
E un senior numit marchizul de
Ronsard...

Marchizul de Ronsart, poetul Ronsard și Banul Mărăcine

Era un curent printre marii istorici și critici literari din secolul trecut să consacre „genii” și „talente” până atunci necunoscute pe cari le deosebeau ca ciupercile prin negura vremilor apuse și prin praful bibliotecilor.

Această manie, dacă o putem numi așa, dădea naștere adesea la vii diseuși în lumea literară, în saloanele literare, cu care ocazie se strica nenumărate teste de hârtie, se cheltuia cerneală și se pierdea timp. Dar de multe ori consacrarile acestea erau făcute de critici renunțați și erau adevărate monumente de critică și polemică, luminând epoci întregi și atacând probleme din nou și neașteptate puncte de vedere.

Un astfel de lucru s'a petrecut cu poetul Ronsard, necunoscut cu totul până prin 1830, pe care Sainte-Beuve l'a studiat, i-a înțeles însemnătatea și l-a prezentat opiniei publice în adevărata lui valoare.

Născut din părinți nobili în 1524, Pierre de Ronsard a versificat foarte de timpuriu, având însă grijă să-și ascunză toate poeziile pe care le compunea. Ajuns pe la curtea regelui Francisc I, e trimis peste puțin timp în călătorii diplomatice prin Italia, Anglia și Germania. Colindând prin atâtea centre ale Renașterii, Ronsard nu înceta să-și desăvârșească instrucția, adunându-și astfel numeroase și variate cunoștințe. Când se apropia de douăzeci de ani, legă prietenie cu savantul elonist Dorat și timp de șapte ani studie împreună cu el literaturile clasice și în special cea elină. Adâncind astfel arta antică și scriind fără întrerupere versuri, pe care însă le păstra ascunse în sertarele bibliotecii, începe să i se infiripeze gândul unei renașteri li-

terare prin imitarea celor vechi. Imprietenindu-se cu Joachim de Bellay, Rémy Belleau, Jodelle, de Tyard și alții alcătuiește acel prea cunoscut cerc artistic „Pleiada” al cărui scop era tocmai infiltrarea în poezia franceză a inspirației și formel anticilor. Semnalul luptei împotriva naivelor și grotescilor sonete ale secolului XVI-lea, a fost dat în 1549 de Joachim de Bellay prin renumita „Illustration de la langue française”, a urmat apoi, inspirată de o tragedie grecească „Anacreon” a lui Jodelle și Hexametrelor antice compuse de Tyard, Belleau și ceilalți. Numai Ronsard nu tipărea nimic cu toate că avea gata mai multe cărți din opera sa „Amours” și un volum de ode.

Această tăcere s'ar fi prelungit încă mult timp poate, dacă prietenul său, de Belleau, nu i fură manuscrisele și nu le tipărea fără știerea autorului. Cum era și de așteptat volumul dădu naștere la vii polemici din partea „conservatorilor”, dar Ronsard câștiga tot mai multă popularitate, la palat era primit prietenește și regele îi memoriza versuri. Mulți ani după aceea, poetul dădu la iveală o sumă de ode și elegii care avură toate aceleași succese. Ronsard însă nu era mulțumit; idealul său era o epopee de valoarea Iliadei sau Eneidei în care avea să cânte origina zeiască și minunile vechilor franci până în zilele lui Carol II-lea. A lucrat poetul vreme îndelungată la intruchiparea operii și când a scos-o de sub teasc (1579) s'au întâmplat timpuri turburi (noaptea Sfântului Bartolomeu) și apariția ei a trecut aproape neobservată. Dela acest insucces, cu toate că a fost de scurtă durată, Ronsard a devenit melancolic, a părăsit Parisul și s'a întors iarși la vechile sale preocupări poetice. Henric al III-lea, care

FILATELIA

Noile emisiuni de timbre postale comunicate Biroului Internațional de la 10 August la 7 Septembrie 1923

Costa-Rica: timbre postale obișnuite de 2, 4, 5, 20 centime și 1 colon (timbrele acestea vor circula până la 31 Decembrie viitor) cartă poștală de 4 centimos, plic timbrat de 5 centimos și bandă timbrată de 5 centimos.

Danșig: timbre postale obișnuite de 50, 100, 200, 1000, 3000 și 10.000 mărci; timbre de serviciu de 50, 100, 200, 500 și 1000 mărci.

Marea Britanie: a) Cipru: timbre postale de 18 și 45 piastrii; b) Falkland (insule): timbre postale de 2 pence, 2 jum. pence și 3 șilingi. **Grenada:** timbre postale de 5 șilingi.

Mauriciu: plic timbrat de 12 cenți. e) Nauru: timbre postale de 1 jum. pence. f) Insulele Virgine timbre postale de 2 jum. pence și 5 șilingi.

Lituania: timbre postale de 1, 2, 3, 5, 10, 15, 25, 30, 60 centas, 1, 2, 3 și 5 litas, emise în amintirea unirei regiunii Klaipeda la Lituania.

Maroc (cu excluderea zonei spaniole) timbre postale de 1 centimă, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 60 centime, 1 franc 2, 5 și 10 franci. (Aceste timbre au fost puse în circulație la 16 August 1923).

Mexic: timbre postale de 10 și 30 centavos (timbrele cu vechiul model vor avea curs până la epuizarea lor).

Țările de Jos: cărți postale de 12 jum. cent. și 7 jum. + 7 jum. cent.

Colonile neerlandeze: a) Indiile neerlandeze: timbre postale comemorative de 5, 12 jum., 20, 50 cent., 1 florin 2 jum. și 5 florini. b) **Antilele neerlandeze** (Curaçao) timbre postale comemorative de 5, 7 jum., 10, 20 cent., 1 florin., 2 jum. și 5 florini. c) **Grujana neerlandeză** (Surinam) timbre postale comemorative de 5, 10, 20, 50 cent., 1 florin, 2 jum. și 5 florini.

Aceste timbre vor fi utilizate începând de la 31 August 1923.

România: Odată cu noul timbru de 6 lei, a emis și o carte poștală de 4 lei.

America: Timbrul emis de Statele-Unite ale Americii pentru comemorarea fostului președinte Harding va circula numai 60 zile. Scopindu-se ca dată de apariție ziua de 1 Septembrie. Timbrul e de 2 cenți cu dimensiunea celor din curs și poartă efigia fostului președinte, Warren G. Harding.

C. A. ORĂȘIANU

Unei doamne

— Françoise Coppée —

Ochii-ți negrii doamnă
De un farmec fin
Îmi evocă lin
Serile de toamnă, —

Serile tăcute
Pline de regrete
Când vorbesc discrete
Visele trecute, —

Serile de vrajă
Când pe cer stau blânde
Triste și plâpânde
Stelele de strajă.

Și-mi evocă încă
Ochii-ți visători
Și turburători
Dragostea-mi adâncă.

Și care mai vie
Ca odinioară
Tainic mă n'presoară
Pentru vecinicie.

traducere de Const. A. I. Ghica

Insemnările unui trecător

Pe albumul unui prieten teribil de devotat.

„Fericit acela, care poate să treacă indiferent pe lângă un copil, care și frânge inima de durere;

„Fericit acela, care poate să vadă o femeie plângând. El va putea gusta din plin bucuriile căsniciei, crezându-se stăpân, dictator, dominator;

„Fericit acela, care fără emoție, se gândește la cei cari n'au ce mânca, el bucurându-se că e privit cu gelozie cel puțin de cerșetori;

În sprijinul argumentului acesta vine chiar poetul Ronsard care în elegia mai sus citată scrie numele strămoșului său cu „t” în loc de „d”. Pentru un literat, și încă șeful școlii literare franceze, o asemenea greșală nu poate fi explicată ca o nebagare de seamă. Își va fi avut rostul ei; poate strămoșul va fi ținut ca astfel să i se scrie numele. Și fiindcă explicarea „mărăcinului” a fost înlăturată, să purcedem la căutarea adevăratei origini românești a cuvântului, servindu-ne de datele geografice ale elegiei XX-a. Oare ținutul cu Dunarea înghețată timp de șase luni, impresionant spectacol pe care memoria moșului l'a reținut ca fiind demn de transmis urmașilor, aproape de Ungaria, nu se află ținutul Brăilei? Alunecând spre munți, urmărind pe hartă drumul plăieșilor de acum cinci veacuri, întâlnim orașul Râmnicul-Sărat, care cum se știe e format din cuvântul Râm (slavonește „Roma”) și Sărat, din pricina apei care e prin apropiere. În limba franceză vocalele ă și â neexistând, se scrie și se pronunță **Romnicul Sarat**. Un cuvânt strein suferă întotdeauna prescurtări în orice limbă; Romnicul-Sarat s'a transformat în **Romn-Sarat** apoi în **Rom-Sarat**. Trebuie să mai știți că în franțuzește repetarea lui a, înainte și după o consoană nu se găsește decât la două cuvinte de origine recent spaniolă; „sarsin” și „sarabandă”, deci prescurtarea din Romn-Sarat în Rom-Sarat sau Ron-sart e evidentă. Acum se explică de ce acel „t” a fost păstrat cu atâta sfîntenie de poetul Ronsard și de ce ipoteza lui „ronce” e inacceptabilă.

În cât privește numele lui Baldovin sau Balduin trebuie să ne amintim de evenimentele istorice petrecute cu câteva decenii mai înainte la Constantinopole. Răsunetul numelui lui Baldovin de Flandra pătrunsese adânc printre rândurile creștinătății care l'au socotit ca un adevărat apărător al crucii și-au dat pruncilor numele său.

Isprăvind articolul acesta mărturisesc că îmi trăsăltă inima de mândrie la gândul că vlăstarul unui muntean de al nostru, a putut trămbița renașterea celei mai culte țări din apus, așa cum a făcut-o poetul Ronsard.

Și dacă ipoteza tinerească și înflăcărată a lui Alexandri nu mai găsește încrederea științifică, valoarea literară nu-i scade întru nimic și acel legendar Ban Mărăcin va rămânea mereu ca un viu simbol al geniului Țării Românești.

MIRCEA ELIADE

Din cauza lipsei de spațiu suntem nevoiți să sfârșim nuvela „Măna Maimuței” în numărul viitor.

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

Georges Moncamp către Filip de Luzay Paris, Iunie 188...

iubite amice,

Te-ascuți, nu vin să te văd. Îți scriu, și când mâine îți voi strânge mâna, nu-ți voi pomeni nimic de scrisoarea ta; ceia ce mă autoriză acum să-ți răspund verde.

Poți să te desfaci de legătura ta; nu te poți desfăce de iubirea ta. Vei transporta flacăra ei pe un alt altar și poate că splendida femeie care a aprins-o în tine, să fie cea dintâi care are să-ți arate acest nou altar.

Nu te teme de loc nici de ea, nici de tine. Criza e inevitabilă. Nu vă veți putea despărți fără o ruptură, dar veți fi mândri de durerile voastre așa cum ați fost de bucuriile voastre: beția nectarului nu dă naștere la treziri supărătoare.

Mi-ai destăinuit tot, nu e așa? Dar poate că nu știi tot ce se petrece în tine și-mi ascunzi ceia ce nu bănuiești.

Nu te întreb, amice; dar să nu te miri dacă mai târziu vei mărturisii că într'adevăr nu știai astăzi tot ceia ce voiu afla de la tine în curând.

La viu astăzi și mereu

Georges Moncamp

II

Mai e oare nevoie să descriu pe doamna

de Gremilly, după cele câteva trăsături scăpate admirației dureroase a aceluia pe care ea îl primise ca pe un fiu și pe care-l obișnuise cu prevenirile zilnice ale unui amant?

Căci așa o descria: o prea frumoasă și prea bună persoană, foarte bogată, puțin pășându-i că n'are casă deschisă, pentru că da cât mai puțin cu puțință din viața sa banalităților lumii și pentru că n'avea mediocra ambiție de a se ocupa de clevetirile politice și de intrigile academice.

Ceia ce n'a putut să spună Filip de Luzay despre el însuși, este că a apărut într-o zi acestei solitare, purtând în taină doliul unei iubiri moarte înainte de a naște, într-o strălucire de frumusețe naivă, de forță, de inteligență poetică, care a trebuit să facă poftă parisienselor cam trecute.

La prima lor întrevedere, doamna de Gremilly care-l asculta cu o atenție avidă, aproape geloasă, își zicea că prietena ei provincială era tare fericită că are un asemenea copil: își simțea pieptul umflându-se de suspine.

Ea întrebă părintește pe acest copil ce i se recomanda să-l adopte și fu încântată să descopere la el o judecată dreaptă, o imaginație sănătoasă, tot parfumul floarei acesteia de sănătate fizică și morală.

Filip avea, firește, idei înaintate. Avea de

la mama lui, nu o educație religioasă în sensul stângaciu ce se dă astăzi cuvântului, dar o educație de devoțiune, spre a păstra respectul recunoșcător al credințelor pe care n'ar mai fi îndrăznit să-l apere.

Nu se știe în deajuns cât poate sentimentalitatea unei asemenea educații să pregătească iubire profană în inima unui neofit al amorului mistic și al amorului uman.

Acest băiat frumos și robust uimea și trebuia să vrăjească o femeie rămasă tânără ca simțuri și ca spirit, când își da pe față gingășia intimă.

Doamna de Gremilly și-a zis mai întâi: — Am să-l iubesc atât de mult pe băiatul în ghiavele vre-uneia din cochetele noastre. Ar fi păcat!

Idea de protecție făcu să înflorească repede idea de ocupație.

— Am să-l iubesc atât de mult pe băiatul acesta, că n'are să m'asculte decât pe mine! Iată de ce, hotărâtă să-l iubescă din toate puterile, femeia aceasta foarte onestă, care nu mai avea îndatoriri decât față de inima ei, nu se apără împotriva flăcării amețitoare ce cuprinse pe Filip, împotriva acestei frumuseți expansive, împotriva emanăției acestui suflet.

Și nu fu trezire după greșală. Fu prelungirea unui extaz, apoi o dublă melancolie mai serioasă în inima femeii de 40 de ani, mai întretăiată de deliruri în admirația amoretatului de 20 de ani.

Prea curății amândoi, cu toată căderea aceasta, ca să nu păstreze ca un întremător ceia ce era mai bun în slăbiciunea lor, ei s'

„Fericit acela, care stă mut în fața convoiului de soldați, cari pornesc la luptă, neaducându-și aminte că au și aceia mame, soții, copii.”

Scrisorile anonime.

Nu știu, dacă e ceva mai ignobil ca o scrisoare anonimă. Autorul ei dă însuși dovada celei mai stupide lăși-tăți calomnioase.

Cred totuși, că lectura scrisorilor anonime procură distracții, căci citindu-le ai prilejul să constăți totală, infinita prostie a unora, cari nu și-o înfrânează jenându-se totuși să semneze.

O scrisoare anonimă e pentru autorul ei cel mai tipic certificat de abjecție morală.

„Noi”

De când a invadat elocvența democratică, dar mai ales ultra democratică peste meleagurile românești, nu-i cuvânt mai frecvent, mai orgolios pronunțat, mai sintetic, mai atotspuitor, ca „Noi”.

„Noi”, partidul refacerii, ori al. cui vrei, „noi”, cercul intelectualilor; „noi” precursorii revoluției artistice; „noi”, poezii de talent; „noi”, bătrânii, „noi” și iar „noi”.

Altădată, într-o epocă de romantism individualist era „eu”.

„Noi” însă însemnează spiritul gregar, reprezintă nivelarea în jos. „Noi” e exclusivist, și înfățișează ridiculul nepotismului.

B. Cacropide

Citiți ziarul

Ziarul Călătoriilor și
al Științelor populare
Care apare în fiecare Marți

Două poeme în proză

de Théodore de Banville

Don Juan

A furat pisicei grația-i sprintenă și câinelui capul său blând și mustăcios. A mai luat regelui o bucată din mantia-i de purpură, și tot ast-fel pri măverei o bucată din vestmântu-i verde și cu toate aceste fărâmițe și-a făurit un costum cu adevărat de maimuță pe care îl poartă cu o îndrăzneală nespusă; ghetele lui roșii, în care se află argint viu, desenează neconținut imaginea unei femei.

De aceea, slujit ca un rege, iscusit și tânăr ca nemuritoarea și parfumată luna Aprilie, pornește de-alungul orașelor și a crângurilor înflorite, urmat cu o dragoste nespusă de Colombinele albe care, văzând că are cu ce să le zăpăcească, să le încante și să le bată, adoră pe acest monstru oribil și încântător.

Și el, în răstimpul acesta, zburdând asemenea unui fluture cu aripile strălucitoare, le cuprinde pe toate cu brațul său mlădios; le desfătează, le curtează, le bate, târându-le în dansul lui vertiginos în mijlocul firii încântate și cucerită...

FICA PLĂCERII

Ușoară și plină de grații asemenea unei șopârle și solemnă ca fatalitatea, splendid fardată și strânsă în rochia-i neagră de mătase fiica plăcerii și a durerii se plimbă cu o resemnare mândră, aruncând priviri înfocate care ard, se plimbă neconținut, fără odihnă dealung și de-alaltul prăvăliei farmacistului unde strălucesc, luminate de lumina unui bec de gaz, un bocal verde și unul roșu.

Pentru ce oare fiica plăcerii în mersul ei etern nu depășește nici o-

dată prăvălia farmacistului? Trecătorii nu pot ști cum ea însăși și nu știe Poate că restrângându-și ast-fel drumul, această exilată rătăcitoare, ale cărei tocuri calcă ușor caldarâmul, ascultă fără să vrea de o necesitate simbolică?

Ea pornește încet cu un pas meșteșugit, ritmat și muzical, răspândind în jurul ei golul imens al cugeării sale. Ea trece rând pe rând în fața bocalului verde și în fața bocalului roșu care o înfășoară cu răsfângerea lor strălucitoare și ca și cum ar fi desmierdată de pe acum de flăcările infernului, sub luminile astea roșii și verzi, fiica durerii și a plăcerii apare când roșie când verde.

Traducere de Const. A. I. Ghica

ȘARADA

— Partea întâi ca și a doua.
A doua ca și a întâi, —
Totul sunt ca amândouă
Ghicește-mă și mă știu...

Rezultatele se primesc până Duminică 4 Noembrie a. c., iar numele deslegătorilor se va publica în numărul cu data de 11 Noembrie a. c.

Câștigătorul, desemnat prin tragere la sorți, va primi o carte din biblioteca noastră.

Aritmograf

5	7	3	2	1	4	Un profet antic
7	9	2	6	3	1	Un mare estet
3	2	8	7	3	4	Un tinut jugoslav
2	6	7	3	10	4	Artă medievală
1	3	3	10	4	7	Nume asirian
4	1	4	4	7	3	Nume indic

Rezultatele se primesc până Duminică 4 Noembrie a. c., iar numele deslegătorilor se vor publica în numărul cu data 11 Noembrie a. c.

Câștigătorul, desemnat prin tragere la sorți, va primi o carte din biblioteca noastră.

resemnare la felul acesta de căsnicie clandestină, fără să sperie în cealaltă, afirmându-și dragostea ca sfântă și neluând precauțiuni decât împotriva curiozității mondene.

Filip de Luzay era unicul fiu al unui gentilom de provincie, devenit cultivator de pământ de pe urma unei deziluzii de opinie politică. După moartea lui, Filip se găsi de odată în capul unei exploatari considerabile. Mai ambițios de activitatea spiritului decât de exercițiul corporal, napricepându-se de loc la calcule, nedatorind vieții de câmp decât o frumoasă sănătate, instruit și vrând să se instruiască mai mult, poet în acțiune și prin toate avânturile, se ferea să scrie versuri, dar le iubea și recita din cele mai bune, ca o fanfară a victii sale.

Mama lui, femeie energică, inteligentă, crescută la Paris la mănăstire, pe urmă închisă prin căsnicie în mulțumitoarea viață de provincie, zisese băiatului ei:

— Rămân stăpână aci și mă însărcinez să port de grija venitului tău. Am văzut de cărțile tatălui tău pe când te ajutam să-ți veți pe ale tale; dute la Paris să-ți alegi cariera. Nu mi-e teamă de nimic; la ce-ai fi slujit să-ți insuflu idei cinstite și solide, dacă ar fi să tremur astăzi de toți fluturii cari au să le atingă? Te recomand unei vechi prietene de pension mănăstirească, unei femei de vârsta mea. E bună și are experiența lumii, ba încă a celei mai bune. Te va sfătui, te va protege, va desăvârși ea opera mea. Ți-ai face oarecare rușine cu obiceiurile mele cari s'au cam împrins în viața mea țărănească, dacă te-ai prezenta eu însumi frumoșilor mele cuno-

ștințe de odinioară. Jeanne de Gremilly va îndeplini mai bine decât mine această sarcină. Nu te grăbi să ajungi ceia ce vrei să fii, un funcționar cu un titlu oarecare. Devino mai întâi un bărbat, după cum ești un băiat frumos. Scrie-mi, vino de mă vezi din când în când și fii bine-cuvântat de toate femeile așa cum ești bine-cuvântat de mama ta.

Era un grăunte de spirit în ultima urare a acestei nune care se oglindea în frumusețea fiului ei. Și spusese aceasta înaintea portretelor familiei cari îi aminteau, prin apucăturile lor, că ultimii strămoși ai lui Filip consumau mai mult praf de pudrat decât praf de pușcă.

Era veselă, indulgentă de mai înainte pentru succesele lui, a căror confidență de sigur că n-o va avea. Ghicea că pentru un bărbat există un supliment de educație ale cărui brevete sunt redactate în stilul biletelor dulci.

Ceia ce însă nu putea să prevadă, ceia ce ar fi alarmat-o și rănit-o, ar fi fost legătura aceasta, dragostea aceasta între contemporana ei și fiul ei. Pătrunderea ei filozofică n'ar fi străbătut până acolo.

În scurtele-i vegheri de castelană, când isprăvea partida de bezig cu părintele, înainte de a se închina și de a se culca, pentru ca a doua zi de dimineață să fie cea d'întâi sculată, ea avea neastâmpărul curiozității feminine și materne, de necaz că nu găsește în corespondența regulată a fiului ei indiscrețiuni involuntare, laude nevinovate.

Nu se ducea la Paris să-l surprindă și când

el venea s'o vadă, îl găsea totdeauna așa de frumos, așa de dispus și de îmbujorat, în cât era încântată de chipul acesta sănătos, de și une-ori faptul o îngrijora.

Îi spunea tot și era prea mult, de vreme ce nu-i mărturisea nimic. Îi vorbea de d-na de Gremilly cu un respect, care nu putea da naștere la nici o bănuială; așa fel că d-na de Luzay era une-ori tentată să scrie vechei prietene de pension: „Dai prea multe sfaturi bune fiului meu”.

Dar pe lângă că nu-i prea plăcea să scrie și că întrebuința de obicei hârtia ca să facă cornete pentru seminte sau etichete pentru conserve, femeia aceasta de ispravă nu îndrăznea să împingă indiferența simțimintelor ei materne până a bănuii ceia ce ar fi vrut să ierte. De aceia nici nu făcea vre-odată aluzie la aceasta, în scrisorile foarte rare și foarte scurte pe cari le scria prietenei sale; ceia ce punea pe d-na de Gremilly în privința aceasta într-o siguranță absolută.

Filip întâlnise la Paris un prieten din copilărie, un vecin de moșie, crescut aproape ca și el, cu singura deosebire a unei șederi de doi ani într'un liceu din Paris, ceia ce da lui George o superioritate de experiență morală sau imorală și în acelaș timp o inferioritate de virtute.

A trebuit această inegalitate pentru ca prietenia lor să fie așa de strânsă.

(Urmare în nr. viitor).

Adâncime relativă

Sau pățania d-lui Scurtescu la băi de mare.